

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»**

Кафедра «**Безпеки праці та навколишнього середовища**»

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Завідувач кафедри

Безпека праці та навколишнього середовища  
(назва кафедри)

Березуцький В.В.

(підпис) (ініціали та прізвище)

« \_\_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2021 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**«Правові основи цивільного захисту»**

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)  
(перший(бакалаврський)/другий (магістерський))

галузь знань 26 – Цивільна безпека  
(шифр і назва)

спеціальність 263 – Цивільна безпека  
(шифр і назва)

освітня програма 263.01 Охорона праці  
(назви освітніх програм спеціальностей)

вид дисципліни професійна підготовка  
(загальна підготовка/професійна підготовка)

форма навчання денна  
(денна/заочна)

Харків – 2021 рік

## ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни –

Правові основи цивільного захисту

(назва дисципліни)

Розробник:

Доцент, кандидат техн. наук, доцент  
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

\_\_\_\_\_  
(підпис)

Є. О. Семенов  
(ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

Безпека праці та навколишнього середовища

(назва кафедри)

Протокол від «\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2021 року № \_\_\_\_\_

Завідувач кафедри Безпека праці та навколишнього середовища

(назва кафедри)

\_\_\_\_\_  
(підпис)

В.В. Березуцький  
(ініціали та прізвище)

## ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Шифр та назва освітньої програми	ПІБ Гаранта ОП	Підпис, дата
263.01 Охорона праці	Васьковець Л.А.	

Голова групи забезпечення спеціальності

\_\_\_\_\_ (ПІБ, підпис)

«\_\_\_\_\_» \_\_\_\_\_ 2021 р.

## ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Гарант освітньої програми

## МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

*Мета* полягає у наданні майбутньому фахівцю з техногенної безпеки теоретичних знань та практичних навичок щодо правових основ цивільного захисту.

### *Компетентності:*

<b>Програмні компетентності</b>	
Інтегральна компетентність (ІК)	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.
<b>Загальні компетентності (ЗК)</b>	
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 6	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 9	Навички здійснення безпечної діяльності.
ЗК 10	Прагнення до збереження навколишнього середовища.
<b>Фахові компетентності (ФК)</b>	
ФК 1	Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.
ФК 2	Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.
ФК 3	Здатність до застосовування тенденцій розвитку техніки і технології захисту людини, матеріальних цінностей і довкілля від небезпек техногенного і природного характеру та обґрунтованого вибору засобів та систем захисту людини і довкілля від небезпек
ФК 5	Здатність організувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.
ФК 8	Здатність до аналізу й оцінювання потенційної небезпеки об'єктів, технологічних процесів та виробничого устаткування для людини й навколишнього середовища.
ФК 14	Готовність до застосовування та експлуатації технічних систем захисту, засобів індивідуального та колективного захисту людини від негативного впливу небезпечних чинників надзвичайної ситуації, дії небезпечних і шкідливих виробничих чинників.
ФК 18	Здатність до читання та виконання ескізів та креслень, застосування комп'ютерної графіки в сфері професійної діяльності.
<b>Програмні результати навчання</b>	
ПРН 2	Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні, необхідному для професійної діяльності.
ПРН 3	Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері

	цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій.
ПРН 4	Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності.
ПРН 6	Пояснювати процеси впливу шкідливих і небезпечних чинників, що виникають у разі небезпечної події; застосовувати теорії захисту населення, території та навколишнього природного середовища від вражаючих чинників джерел надзвичайних ситуацій, необхідні для здійснення професійної діяльності знання математичних та природничих наук.
ПРН 8	Передбачати екологічно-збалансовану діяльність, необхідний рівень індивідуальної безпеки та психічного здоров'я у разі виникнення типових небезпечних подій.
ПРН 14	Ідентифікувати небезпеки та можливі їх джерела, оцінювати ймовірність виникнення небезпечних подій та їх наслідки.
ПРН 21	Організувати та проводити навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.

### Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Вивчення цієї дисципліни безпосередньо спирається на:	На результати вивчення цієї дисципліни безпосередньо спираються:
Безпека експлуатації будівель і споруд	Правові основи працезахоронної політики та охорони праці
Вступ до фаху. Ознайомча практика	Безпечна експлуатація потенційно небезпечних виробництв
	Основи інженерної підготовки

## ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	з них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<b>2</b>	<b>90/3</b>	<b>48</b>	<b>42</b>	<b>32</b>	-	<b>16</b>	<b>Р</b>	<b>2</b>	<b>+</b>	<b>-</b>

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає: 53,3 (%).

## СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	3	4	5
			<p>Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах).</p> <p>Найменування тем та питань кожного заняття.</p> <p>Завдання на самостійну роботу.</p>	<p>Рекомендована література (базова, допоміжна)</p>
1	Л	2	Правове регулювання забезпечення безпеки в надзвичайних ситуаціях.	[1-5, 8-11]
2	Л	2	Структура і повноваження Державної служби України з надзвичайних ситуацій в галузі пожежної та техногенної безпеки.	[1-5, 8-11]
3	ПЗ	2	Визначення кодів надзвичайних ситуацій, що можливі на об'єкті господарської діяльності з визначенням їх класифікаційних ознак. Класифікація за рівнем надзвичайних ситуацій, що можливі на об'єкті господарської діяльності.	[6-7]
4	Л	4	Критерії розподілу суб'єктів господарювання за ступенем ризику від провадження господарської діяльності.	[1-5, 8-11]
5	ПЗ	2	Визначення ступеня ризику суб'єкта господарювання в залежності від провадження господарської діяльності.	[6-7]
6	Л	4	Основні положення нормативно-правових актів щодо проведення процедур паспортизації, ідентифікації та декларування потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної небезпеки. Основні положення нормативно-правових актів щодо розробки суб'єктами господарювання плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій та аварій.	[1-5, 8-11]
7	ПЗ	2	Державні реєстри потенційно небезпечних об'єктів та об'єктів підвищеної небезпеки.	[6-7]
8	Л	4	Загальні вимоги до організації техногенної та пожежної безпеки на об'єктах.	[1-5, 8-11]
9	ПЗ	2	Завдання і обов'язки суб'єктів господарювання у сфері цивільного захисту. Права та обов'язки громадян у сфері цивільного захисту. Розв'язання кейсів.	[6-7]
10	Л	4	Державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту.	[1-5, 8-11]
11	ПЗ	2	Складання приписів про усунення порушень вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки.	[6-7]
12	Л	4	Загальні положення Кодексу України про адміністративні правопорушення.	[1-5, 8-11]
13	ПЗ	2	Визначення загальних підстав адміністративного правопорушення.	[6-7]
14	Л	2	Порушення та розгляд справ про адміністративне	[1-5, 8-11]

15	Л	2	правопорушення відповідно до ст. ст. 120, 175, 175-2, 188-8 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Порушення та розгляд справ про адміністративне правопорушення відповідно до ст.ст. 164, 183, 188-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення.	[1-5, 8-11]
16	ПЗ	2	Розв'язання рейсових завдань по визначенню правопорушень відповідно до ст.ст. 120, 175, 175-2, 188-8, 164, 183, 188-16 Кодексу України про адміністративні правопорушення.	[6-7]
17	Л	2	Застосування посадовими особами центрального органу виконавчої влади, який здійснює державний нагляд у сферах техногенної та пожежної безпеки заходів реагування.	[1-5, 8-11]
18	Л	2	Відповідальність за порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.	[1-5, 8-11]
19	ПЗ	2	Визначення відповідальності за порушення порядку здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності.	[6-7]
	СРС	42		[6-7]
Разом годин		90		



## САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	5
2	Підготовка до практичних (лабораторних, семінарських) занять	5
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	7
4	Виконання індивідуального завдання (Р)	15
5	Інші види самостійної роботи	
	Разом	42

## ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

### Розрахункова робота

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
1	«Визначення ступеня відповідальності за правопорушення в сфері цивільного захисту»	14

## **МЕТОДИ НАВЧАННЯ**

При викладанні використовуються наступні методи: пояснювально-ілюстративний метод використовується при введенні понять, схем, тощо.

При цьому методі навчання діяльність викладача зводиться до подання нового навчального матеріалу, а діяльність студентів – до сприймання, усвідомлення, запам'ятовування матеріалу. Навчальний матеріал при цьому співвідноситься з досвідом студентів наступним чином: вперше повідомляється і засвоюється індуктивним способом – без опори на попередні знання студентів.

Наступний метод – репродуктивний метод застосовується під час повторення вивченого на парі, виконання завдання по вивченню матеріалу для самостійного вивчення. Діяльність викладача при цьому – аналізувати відповідь студента, виправляти його помилки; діяльність студентів – відтворювати те, що було зроблено в аудиторії. Репродуктивний метод використовується для формування в студентів уміння застосовувати знання.

Викладач дає завдання, а студенти їх виконують: розв'язують задачі – за зразком, шляхом застосування теоретичних знань, за допомогою вже відомого способу. Будь-які вправи можуть бути індуктивними дедуктивними або такими, які виконуються за аналогією. Але в усіх випадках маються на увазі дії, які вже неодноразово виконувались.

Система репродуктивних методів сприяє збагаченню студентів знаннями і вміннями, формуванню в них навичок здійснення основних розумових операцій. Для розвитку творчих здібностей студентів потрібні репродуктивні знання.

## **МЕТОДИ КОНТРОЛЮ**

Поточний контроль реалізується у формі опитування, захисту практичних робіт, тестів, колоквиумів, виконання індивідуальних завдань,

проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з практичних, індивідуальних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль може проводитися в усній формі по білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів. Можливе поєднання різних форм контролю. Форма проведення семестрового контролю зазначається в робочій програмі навчальної дисципліни.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового заліку з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних занять, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

## **РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)**

Таблиця 1 – Розподіл балів для оцінювання успішності студента для заліку

Контрольні роботи	Лабораторні роботи	Практичні роботи	КР (КП)	РГЗ	Індивідуальні завдання (Розрахункове)	Залік	Сума
35	–	50			10	5	100

## **Критерії та система оцінювання знань та вмінь студентів.**

Згідно основних положень ЄКТС, під системою оцінювання слід розуміти сукупність методів (письмові, усні і практичні тести, екзамени, проекти, тощо), що використовуються при оцінюванні досягнень особами, що навчаються, очікуваних результатів навчання.

Успішне оцінювання результатів навчання є передумовою присвоєння кредитів особі, що навчається. Тому твердження про результати вивчення компонентів програм завжди повинні супроводжуватися зрозумілими та відповідними критеріями оцінювання для присвоєння кредитів. Це дає можливість стверджувати, чи отримала особа, що навчається необхідні знання, розуміння, компетенції.

Критерії оцінювання – це описи того, що як очікується, має зробити особа, яка навчається, щоб продемонструвати досягнення результату навчання.

Основними концептуальними положеннями системи оцінювання знань та вмінь студентів є:

1. Підвищення якості підготовки і конкурентоспроможності фахівців за рахунок стимулювання самостійної та систематичної роботи студентів протягом навчального семестру, встановлення постійного зворотного зв'язку викладачів з кожним студентом та своєчасного коригування його навчальної діяльності.

2. Підвищення об'єктивності оцінювання знань студентів відбувається за рахунок контролю протягом семестру із використанням 100 бальної шкали (табл. 3). Оцінки обов'язково переводять у національну шкалу (з виставленням державної семестрової оцінки «відмінно», «добре», «задовільне» чи «незадовільне» та у шкалу ECTS (F, D, C, D, E, FX, F).

Таблиця 2 – Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ECTS

Рейтингова оцінка, бали	Оцінка ECTS та її визначення	Національна оцінка	Критерії оцінювання	
			позитивні	негативні
1	2	3	4	5
90-100	A	Відмінно	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Глибоке знання навчального матеріалу модуля, що містяться в основних і додаткових літературних джерелах;</li> <li>- вміння аналізувати явища, які вивчаються, в їхньому взаємозв'язку і розвитку;</li> <li>- вміння проводити теоретичні розрахунки;</li> <li>- відповіді на запитання чіткі, лаконічні, логічно послідовні;</li> <li>- вміння вирішувати складні практичні задачі.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Відповіді на запитання можуть містити незначні неточності.</li> </ul>
92-89	B	Добре	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Глибокий рівень знань в обсязі обов'язкового матеріалу, що передбачений модулем;</li> <li>- вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки;</li> <li>- вміння вирішувати складні практичні задачі.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Відповіді на запитання містять певні неточності</li> </ul>
75-81	C	Добре	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Міцні знання матеріалу, що вивчається, та його практичного застосування;</li> <li>- вміння давати аргументовані відповіді на запитання і проводити теоретичні розрахунки;</li> <li>- вміння вирішувати практичні задачі.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Невміння використовувати теоретичні знання для вирішення складних практичних задач.</li> </ul>
64-74	D	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Знання основних фундаментальних положень матеріалу, що вивчається, та їх практичного застосування;</li> <li>- вміння вирішувати прості практичні задачі.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Невміння давати аргументовані відповіді на запитання;</li> <li>- не вміння аналізувати викладений матеріал і виконувати розрахунки;</li> <li>- не вміння вирішувати складні практичні задачі</li> </ul>

1	2	3	4	5
60-63	E	Задовільно	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Знання основних фундаментальних положень матеріалу модуля;</li> <li>- вміння вирішувати найпростіші практичні задачі.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Незнання окремих (непринципових) питань з матеріалу модуля;</li> <li>- невміння послідовно і аргументовано висловлювати думку;</li> <li>- невміння застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.</li> </ul>
35-39	FX	Незадовільно	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Додаткове вивчення матеріалу модуля може бути виконане в терміни, що передбачені навчальним планом</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Незнання основних фундаментальних положень навчального матеріалу модуля;</li> <li>- істотні помилки у відповідях на запитання;</li> <li>- невміння розв'язувати прості практичні задачі.</li> </ul>
1-34	F	Незадовільно	-	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Повна відсутність знань значної частини навчального матеріалу модуля;</li> <li>- істотні помилки у відповідях на запитання;</li> <li>- незнання основних фундаментальних положень;</li> <li>- невміння орієнтуватися під час розв'язання простих практичних задач.</li> </ul>

## НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

### РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

#### Базова література

1	Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <a href="http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17">http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17</a> .
2	Островерх О.О., Ковалевська Т.М., Белан С.В. Правові основи цивільного захисту. Розділ: Організація адміністративно-правової діяльності в органах та підрозділах МНС України: Конспект лекцій. – Харків, 2008 – 111 с.
3	І.Я. Кріса, В.Г. Палюх, С.В. Белан, Ю.М. Михайлов, Г.В. Штангей Дізнання у справах про пожежі: Навчальний посібник. – Харків, 2007. – 238 с.
4	Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту: навч. посіб. / О.О. Островерх, Т.М. Ковалевська, О.В. Савченко. – Х.: НУЦЗУ, 2015. - 165 с.
5	Нестеренко С. В. Правові основи організації та забезпечення цивільного захисту : конспект лекцій (для студентів денної та заочної форм навчання, освітнього рівня «бакалавр» спеціальності 263 – Цивільна безпека) / С. В. Нестеренко ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. – 160 с.
6	Правові основи цивільного захисту. Розділ: Організація та проведення дізнання у справах про пожежі та порушення протипожежних правил. Кримінальне право: Практикум. – Х.: УЦЗУ, 2008. – 52 с.
7	Островерх О.О., Ковалевська Т.М. Правові основи цивільного захисту: Методичні вказівки до виконання контрольних робіт. – Х.: УЦЗУ, 2009 р. – 30 с.

#### Допоміжна література

8	Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X із змінами та доповненнями.
9	Наказ МВС України від 27.07.2016 р. № 725 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення та визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів МНС України», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.08.2016 р. за № 1162/29292.
10	Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III.
11	Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII.